

И.ф.д., проф. Фарход Мухамедов
Тошкент молия институти

ЖАҲОН МИНТАҚАЛАРДА ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Аннотация. Мазкур мақолада жаҳон минтақаларида фонд бозорининг ривожланиш тенденциялари ёритилган. Қимматли қоғозлар бозори ва унинг пандемия давридаги ривожланиши юзасидан илмий тадқиқот олиб борган хорижий олимларнинг илмий тадқиқотлари ўрганилган. Мақолада Жаҳон биржалар федерацияси таркибига кирувчи минтақалар ўрганилган. Жаҳон биржалар федерациясининг методологияси бўйича ушбу федерация аъзолари ҳисобланган фонд биржалари учта йирик минтақага ажратилган. Коронавирус пандемияси шароитида Жаҳон биржалар федерацияси ва унинг таркибидаги минтақаларнинг қимматли қоғозлар бозори капитализацияси таҳлили амалга оширилган. Шунингдек, Америка, Осиё-Тинч океани, Европа - Ўрта шарқ - Африка ҳудудларидаги асосий молиявий инструментлар, жумладан акциялар ва облигациялар савдолари ҳажми таҳлил қилинган. Амалга оширилган таҳлиллار натижасида жаҳон қимматли қоғозлар бозорининг ривожланишидаги муаммолар аниқланган, хулосалар чиқарилган.

Калит сўзлар. Қимматли қоғозлар бозори, қимматли қоғозлар, қимматли қоғозлар бозори капитализацияси, Жаҳон биржалар федерацияси, Жаҳон биржалар федерацияси минтақалари.

Prof. Farkhod Mukhamedov
Tashkent Institute of Finance

SECURITIES MARKET DEVELOPMENT TENDENCIES IN THE WORLD REGIONS

Abstract. This article describes the development trends of the stock market in the regions of the world. The research of foreign scientists who conducted research on the securities market and its development during the pandemic was studied. The article examines the regions that are part of the World Federation of Stock Exchanges. According to the methodology of the World Federation of Stock Exchanges, the stock exchanges that are members of this federation are divided into three major regions. In the context of the coronavirus pandemic, an analysis of the stock market capitalization of the World Federation of Stock Exchanges and its constituent regions was conducted. The volume of trading in major financial instruments, including stocks and bonds, in the Americas, Asia-Pacific, Europe-Middle East-Africa was also analyzed. As a result of the analysis, problems in the development of the global stock market were identified and conclusions were drawn.

Keywords. Securities Market, Securities, Stock Market Capitalization, World Federation of Exchanges, Regions of the World Federation of Exchanges.

Кириш

Халқаро қимматли қоғозлар бозори ўзаро боғланган глобал бозор сифатида жаҳон иқтисодиёти ривожланиш тенденцияларини ўзида акс эттиради. Жаҳондаги йирик қимматли қоғозлар бозорларида халқаро капитал ҳаракати таъминланади, иқтисодиётнинг маълум соҳа ва тармоқларига

портфель инвестициялари киритилади, турли жамғармалар инвестицияларга айланади. Йирик фонд биржаларнинг индекслари жаҳондаги давлатлар, институционал инвесторлар ва умумий бозорнинг кайфиятини кўрсатиб туради.

Йирик фонд биржалари ва биржадан ташқари электрон савдо тизимлари дунё қимматли қоғозлар бозорининг асосий савдо майдонлари ҳисобланади. Йирик фонд биржалари ва биржадан ташқари электрон савдо тизимларининг аксарияти Жаҳон биржалар федерациясига (WFE) аъзо ташкилотлар ҳисобланади. Ҳозирги кунда жаҳон биржалар федерациясига 88 та биржа аъзо бўлган.

Жаҳон биржалар федерациясининг методологиясига кўра мазкур ташкилотга аъзо биржалар 3 та йирик ҳудудга бўлиб ўрганилади. Булар Америка ҳудуди (16 та аъзо), Осиё - Тинч океани ҳудуди (22 та аъзо), Европа - Ўрта Шарқ – Африка (50 та аъзо) ҳудудлари ҳисобланади. Биз қуйида амалга оширадиган таҳлилларимизда кўрсаткичларни Жаҳон биржалар федерацияси, унинг ҳудудлари ва ташкилотга аъзо бўлган фонд биржалари мисолида келтириб ўтамиз.

Адабиётлар шарҳи

Пандемия шароитида жаҳон қимматли қоғозлар бозорининг ҳолати ва ривожланиш тенденциялари, мамлакатларнинг пандемия даврида амалга оширган иқтисодий сиёсати, қарз мажбуриятларини олиниши, жаҳон қимматли қоғозлар бозори кўрсаткичлари ривожланишига турли омилларнинг таъсирини баҳолаш, уларни эконометрик моделлаштириш каби масалалар бир қатор ҳорижий олимлар [1,2,3] томонидан ўрганилган.

Ҳорижий олимлар Bin Wei, Vivian Z. Yue нинг тадиқиқотларида COVID-19 пандемияси бутун дунёда катта қийинчиликларни келтириб чиқарганлиги қайд этилади. Бунга жавобан АҚШнинг Федерал захира тизими иқтисодиётни қўллаб-қуваатлаш учун тез ва агрессив ҳаракат қилди. Мазкур мақолада муниципал облигациялар бозори, хусусан, қисқа муддатли ўзгарувчан фоизли қарз мажбурияти (VRDO)ни талабни кондирувчи восита сифатида баъзи дастлабки далиллар тақдим этилади. Мақолада ликвидликни пасайиб боришини камайитиришнинг муҳим роли муҳокама қилинади. [4]

Tahir Mumtaz Awan, Jamal Maqsood тадиқиқотларида COVID-19 нинг дунёнинг энг яхши бешта молиявий бозорларига таъсирини баҳолаш ва уларнинг пандемиянинг турли босқичларида ўзаро қандай муносабатда бўлганини кузатиш асосий мақсад сифатида олинган. Мазкур жараёнда молия бозори янгиликлари, блоглар, ҳукумат ва бошқа молия ташкилотларининг веб-сайтлари орқали маълумотлар алмашинуви кўзда тутилган. Мақолада таъкидланишича, пандемиянинг оқибатлари қисқа вақт ичида инсоният ҳеч қачон бошидан ўтказмаган зарарга ўхшайди, тахминан